

života leží sama sebou již na moderní pohádce a v tom je příčina, proč její smutek je tak sladký a měkký, její šero tak náladové a tuch plně, její ironie tak ztlumená a hluboká. Je v ní právě kus klamu, zmocněného a podloženého několika příčinami, jež jsem uvedl. Ale z toho plyne i jisté nebezpečí pro moderní literaturu, totiž to, že sám *kostým*, sama *forma* pohádky sugeruje již hloubku a poesii a že i docela prostřední pohádky mohou vypadnout docela filosoficky a graciosně a dávat čtenáři po případě více tušit, než do nich vložil autor. Ale to je konečně nepřijemnost immanentní umění vůbec a právě nejsubltilnějším, nejjemnějším, nejprechavějším a tím nejiluzivnějším jeho formám a způsobům.

P. Maškovy Pohádky jsou různé hodnoty. Některé kazi konvenční aparát, známá elegická neb ironická nebo meditativní šablona nebo dekorace. Některým vadí také — jak bych to řekl? příliš rozšafná a střízlivá dikce, jiným zase omlětost temat, které traktují. Ale jsou tu i čísla zvláštní polomelancholické poloironické noty, zvláštní citové i náladové intonace, v kterých zpívají i pláčí zvony duše i života čistým stříbrným tónem, ne silným sice, ani mohutným ještě, ale již slyšitelným.

Autor ***: Mizení . . .

Autor-začátečník je docela ve vleku anemické dekadentní manýry nejhoršího zrna. Stavby deprese, mdloby, choroby, halucinací, třesění, stále stejné vlekly a rozplizle monotonní slovnou parafrází. Slovo „duše“ je sice psáno všude s velkou počátečnou písmenou, ale to je všechna reverence, kterou jí autor prokazuje. Podobá se farizejům, kteří říkají stále jen: Pane, Pane! Po psychologii de facto není tu ani stopy, ani nejmenšího náběhu k ní. Všecko, co podal p. ***, jest jen jakási fantastická, nekontrolovatelná monografie souchoťin v posledních stadiích. Nervy a zase nervy . . . záchvaty jich, bolest, křeče, rozmary . . . Ano: ale Duše? To slovo je tu bráno docela nadarmo. Kniha je docela obmezeněcky materialistická, vším: sujetem, methodou, stilem. Její methoda je ta nejprimitivnější: popis, popis, stále popis. Materiální děje, kombinace, stavy, fakta přenáší stále a s důslednou vytrvalostí do sféry Psychy (nebo toho, čemu tak p. *** říká, je to vlastně psychopathia sexualis) a podává tak v nejlepší podobě jistou materialisační metaforu chorobného a pudového života duševního. Jaký omyl v tom je, daleko jasnější a exaktnější stavy duševní opisovat per longum et latum blátivými metaforami hmotného světa, vi jen p. ***. Je to umělecké dětinství nebo divoštství celá tato manie materiální psychologie. Bezúčelný primitivismus, modlářská extase před duševním prázdňem, jež nelze kontrolovat a je nevypočítatelné ve svých hysterických křečích. Je to nudná a hloupá mystifikace popisovat z dlouha a ze široka podvědomé, nekontrolovatelné, prý, duševní stavy (při zkaženém žaludku a desorganisované soustavě nervo-sexuální) a zabíjet tak a limine fori obrazivost, která, kdyby měla skutečně plodný terén psychologie reálné a nadprůměrné, mohla by snad růst a sílit a zmocí časem skutečný úkol umění a poesie. Takový mystifikátor, vyhýbající se poctivé práci, při níž je možná kontrola intelektu, poškodí nakonec jen sama sebe a zabije ty zárodky vlohy, které v něm snad byly a které poctivou uměleckou kázní daly by se vypěstovat v sílu a schopnost. Taktó nabírá jen děravým sítem vodu a výsledek všeho: klam, nuda a prázdno.

Vladimír Jelovšek: Simfonije

V úpravě originálně míněné, ale ve skutečnosti poněkud křiklavé a nehorázné, uvěřejňuje mladý chorvatský básník mezi námi žijící první sbírku svých rapso-dických veršů. Kniha způsobila na jihu, ve vlasti básníkův, mnoho zlé krve jako práce člověka, jenž octnul se na zhoubných cestách skepse, modernismu a jiných podobných otravných idejí a směrů, jichž bylo donedávna ušetřeno křepké Chorvatsko. Myslím, že odpor ten jest trochu krátkozraký a že knížkou p. Jelovškovou nekolportuje se do literatury chorvatské žádný jed. Obsahovou a myšlenkovou stránkou, již můžeme snáze posoudit než formu, dikci a expresi básníka, vymyká se p. Jelovšek skoro úplně dekadentní mdllobě a nervovému rozkladu: naopak často cítile člověka myslícího až lačně a chvatně, zaujatého bolestmi moderního člověka nejen s jeho egoistickou, ale i sociální a ethickou basí. Problémy sociální i kulturní, jak je chytíla vnímavá mladá mysl z větrů a proudů nesoucích se Evropou, vyslovovány jsou tu s mužnou otevřeností a opravdovostí, které znamenitě svědčí, pokud můžeme soudit per analogiam s naší poesii, ty *volné verše*, v nichž je psána většina prací p. Jelovškových. Rozvlněné větry idejí nesnadno dají se poutat v úzký ztrnulý tvar starého monotonního schematu veršového, a jsou sensece, city a ideje, pro něž není případnějšího výrazu nad volný, pružný, nesčíslného nuancování schopný *vers libre*, jak známe to již u starých básníků, ku př. *Heinea (Nordseebilder)*, jenž byl p. Jelovškovi vzorem. Pokud dovedu posoudit, dovede p. Jelovšek veršem tímto (místy alespoň) velmi dobře odstínit vnitřní vzrušení, nepokoj touhy, chvat nervů i dynamický rytmus představ, jež ho nesou, a přizpůsobit měnivou tuto formu vnitřnímu poetickému charakteru sujetů a dějů.

Jaroslav Vrchlický: Moderní básníci angličtí (1700—1800)

Po dvou velkých anthologiích poesie francouzské a jedné věnované poesii italské podává pan Vrchlický anthologii anglické poesie, o níž právem dí v předmluvě, že „je bez odporu největší rozsahem i jakostí ze všech evropských“. Kniha ležící před námi sluje „moderní“ anglickou poesii zčásti alespoň per nefas: podává také hodný kus poesie *pseudoklasické* z XVIII. století a vrcholí v *hnutí romantickém* (Byron, Moore, Coleridge, Scott, Blake, Shelley atd.) a reakčně *realistickém* (William Wordsworth) — z doby Victoriiny, která se obyčejně rozumí, mluví-li se o moderní poesii anglické, nepodává posud nic. Ta, dojde-li k ní vůbec, jak praví pan překladatel v úvodě, bude obsažena v knize další.

Není třeba vykládat všechny vady anthologie sebebezpečněji sestavované, ale není třeba také zapírat veliký význam takové práce, budiž sebe kusejší a neúplnější, pro nás, kde je anglická poesie i většině literátů „terra incognita“. Anthologie p. Vrchlického nehřeší ostatně neúplností, naopak: zdá se nám, že v tom směru je tu dobrého až příliš mnoho a myslíme, že by dlu bylo jen prospělo, kdyby z té padesátky básníků, jež přináší, odpadla třeba polovička, ale zato byly rozmnoženy ukázky z několika velikých básnických typů. Mnohé jméno je tu jen lexikálně

a docela historicky a bibliograficky důležitou a paráduje tu jedním, dvěma čísly, z nichž nenabudete o něm žádného názoru. *James Thomson* zahajuje knihu a je zastoupen proslulou „Hymnou“ na boha, tvořící epilog „Počasů“, a známou nár. hymnou „Rule Britannia“, nedaleko po něm *Gray* také pověstnou Elegii; *William Collins* není vůbec uveden, ač by toho snad spíše zasloužil než leckteré jiné jméno. Docela malou ukázkou má také románopisec *Goldsmith*, jenž má pro poesii také větší význam. Z *Burnsa* podáno je klasobraní po znamenité práci Sládkově, zato *James Macpherson* má tu větší ukázkou, charakteristickou i dobře přeloženou, a také *Challerton*. Visionář, kreslíř i poeta *William Blake* je tu uveden s pietou, ale má, myslím, charakterističtější notu než ta, z níž zde překládáno, z *Wallera Scotta* vybráno dost a věci skutečně typické pro něho. Z *lakistů* není dost oceněn *William Wordsworth*, zato, poeta halucinace *Coleridge*, jehož větší věci máme v překladě Sládkově, charakterisován s láskou, a spravedlivě rehabilitován také *Southey*, i stranou stojící *W. S. Landor*. Z *Moorea* podána jsou slabší čísla, hlavně z „National Airs“, a někde příliš volně překládána. *Byrona* a *Shelleye* je ovšem těžko charakterisovat na tak malé ploše, ale podařilo se to přece, alespoň částečně. Překlad obou těchto vrcholů anglické poesie je sverhovaně nesnadný, zvláště *Shelleye*, jenž přímo hýří v ornamentickém bohatství metafor a z jehož slov, duchovitě lehkých, sprchne při nejslabším dotyku hned fluidum. Pan překladatel pracoval se skutečnou pietou a podařila se mu mnohá pasáž — ale někde je posunut verš, dva a originál je již zeslaben. Tak třeba překlad první „Stanze“ (spencurovské) „psané v chvíli stíněnosti blízko Neapole“ je celkem šťastný až na předposlední a (hlavně) poslední verš strofy, který zničil rozčlenění originálu a gradaci vystupňovaného obrazu:

The sun is warm, the sky is clear,
The waves are dancing fast and bright;
Blue isles and snowy mountains wear
The purple noon's transparent light:
The breath of the moist earth is light
Around its unexpanded buds;
Like many a voice of one delight
The winds', the birds', the ocean floods';
The city's voice itself is soft like Solitude's.

V překladě p. Vrchlického:

Je slunce teplé, čistý je vzduch,
a vlny třpytné tryskem hrají,
ostrovy modré, sněžných hor kruh
v nach poledne se oblékají,
dech vlhký země krouží v taji
kol poupat snících posavad,
sta hlasů, jež se proplítají,
pták, vítr, moře, města hluk a chvat
jak sladkost Samoty jsou plny luzných vnad.

Josef Holeček: Naši. 1. část: Kterak žijí a umírají

Milá, poetická a srdečná kniha! Člověk se v ní koupe jako v lázni a brouzdá jako v jarní trávě. Bez pretensí pojatá a provedená, ale přesto nebo snad trochu i proto v celých partiích umělecky čistá a plná. Jsou to vzpomínky z rodného básníkovy kraje, z jižních Čech, z Vodňanska, a všecko má v této knize zvláštní stříbrný nějaký akcent, poetický hrudní tón. Zvláštním širokým a měkkým, opravdu epickým tokem vypravuje autor o své dědině, rodném statku, dědovi a otci, příbuzných i sousedech a všecko má takovou tichou a širokou přítomnou linii, takový slavný sváteční obrys — a je ho docíleno bez všeho vnějšího ohňostrojitví, jen pouhou poesii věcí a dějů. Jaké nezapomenutelné figury vzkřísil tu autor, jak krásně a pevně stojí před námi, jak moudře a hluboce a teskně šefí se jim zrak, jak sytě a obrazně, vykrojeně hovoří, jaká svá, samorostlá vůně a posvěcení leží na jich čelech! Autor dává jim žít před námi nejen jich individuální i srdečný život, ale také právě obecný a rodový. Staré řády právní a společenské, staré cítění seelské a opravdu české, světový, náboženský a obecný názor jich seelské duše otvírá před vámi autor a vykládá je tak prostě, klidně a pravdivě, že se rozevírá před vámi náš národní typ v takové distinci a noblese duševní, v takové duchové plnosti a srdečné jadrnosti, jak jste se odvážili snít jen ve vyvolených chvílích. Autor ukazuje všude náš vlastní ráz proti západnímu a německému a činí to se vzácným uměním, uměním opravdu psychologickým a sociologickým, prostým všeho novinařského bombastu a jalových šovinistických frázi. A to je to nejkrásnější na knize p. Holečkově, toto umění prostého, bílého, tichého slova, které padá do věcí a lidí jako slunečný paprsek, otevírá je a prozaňuje do jich ryzího nitra a vlastní čistě duchové a srdečné podstaty. Tu dovede dobyt pan Holeček i všude tam, kde se jiní pravidelně zastavují na povrchu a surovým vnějším materialismem nahrazují vnitřní tvůrčí příčinné pochody. Kniha zaujatá vroucně a opravdově problémem národním — ale způsobem světlým, širokým, bez sentimentality i barbarství, bez frázi a fikci a slovem — bez politiky. Kniha vřelého ducha a jasného srdce — dobrá a vítaná nám, zvláště také proto, že přichází od spisovatele staršího, který se jí tak příznivě odlišuje od svého kruhu a okolí.

Francis Count Lützow: A history of Bohemian literature

V serii „krátkých dějin světových literatur“ vydávaných známým filosofem a literárním historikem anglickým Edmundem Gossem vychází tento stručný přehled dějin českého písemnictví, sepsaný p. Františkem hrabětem Lützowem, pokud mohu posoudit, s pietou i s péknu znalostí výsledků moderního, kritického bádání, jasně, průhledně a se stálým poukazem nebo analogií, pokud jen možno, k anglickým poměrům a věcem, aby tak anglický čtenář snáze vnikl do odlehle látky. Chvála ta platí však spíše pro starší doby české literatury, kde stačí a převládá metoda filologická nad literárně estetickou a psychologickou, jež se stávají nevyhnutelným postulátem pro badatele v složitějších a odlišenějších útvarech dob no-